

Alle børn og unge skal med i fællesskabet

BUPL's udspil om sårbare børn og unge 2019



B U P L





Alle børn og unge skal med i fællesskabet

Virkeligheden i dag er, at fællesskabet ikke er for alle. Det rammer særligt de sårbare børn, deres muligheder og deres vej mod voksenlivet.

Forskningen viser, at der er lang vej, hvis de børn skal have en chance for at være med.

Børn og unge med diagnoser eller fysiske handicap har igennem hele deres opvækst stor risiko for at ende i en udsat position, fordi de mangler den nødvendige sociale og pædagogfaglige støtte til at være en del af fællesskabet. Det samme gælder anbragte eller socialt udsatte børn og unge, hvor alt for mange ikke får hjælp til at blive en del af det almindelige fællesskab i daginstitutionerne og i folkeskolen.

Social udsathed hænger ofte sammen med personlig sårbarhed, hvad enten det er forårsaget af fysiske, psykiske eller sociale udfordringer. Derfor kalder vi samlet set denne gruppe 'sårbare børn og unge'. Sårbarheden forstærkes, når der ikke er tilstrækkelig pædagogisk støtte i et inkluderende læringsmiljø. Vi har som samfund et særligt ansvar for at sikre, at disse børn og unge bliver en del af fællesskabet – på lige fod med andre børn og unge.

Børnene mærker eksklusionen på egen krop. Forskning peger på, at en alt for stor gruppe af de sårbare børn og unge ikke føler sig som en del af fællesskaberne, mistrives, er ensomme og ikke får en folkeskoleeksamen. Menneskerettighederne slår ellers fast, at alle med fysiske eller psykiske handicap har ret til "Fuld og effektiv deltagelse og inklusion i samfundslivet" og blive behandlet med "Respekt for de udviklingsmuligheder, som børn med handicap har, samt respekt for deres ret til at bevare deres identitet" (FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap).

I BUPL mener vi, at det er afgørende, at sårbare børn og unge oplever stabilitet i mødet med professionelle voksne, så de støttes og rustes til at opbygge sociale relationer og deltage i fællesskaberne i daginstitutioner, skole, ungdomsuddannelse og senere i deres voksenliv.

Vi må sætte børneperspektivet i centrum og som samfund gentænke vores indsats. Alt for mange børn og unge tabes, som det er nu. Det udspil, du sidder med her, er BUPL's bud på, hvordan vi hjælper alle børn og unge til lige muligheder – så alle bliver del af og bidrager til et mangfoldigt og dermed stærkere fællesskab.

Elisa Rimpler – formand BUPL

og

Birgitte Conradsen – næstformand BUPL

1: Styrk inklusionen i daginstitutioner

Inklusion af sårbare børn er de seneste år blevet en større del af daginstitutionernes opgave. Kun få børn mellem 0 og 6 år visiteres direkte til et specialtilbud. Pædagoger er derfor væsentlige, når børn i særlige vanskeligheder skal identificeres, og ikke mindst når der skal tages stilling til, hvordan vanskelighederne skal håndteres pædagogisk.

"Udfordringen er, at det kræver en høj grad af tilstedeværelse at arbejde med de her børn. Det kræver, at der er hænder nok, og at de voksne matcher børnene." (lektor Elsa Munch Carlsen, VIA University College, 2017).

Mange daginstitutioner oplever, at der er kassetænkning mellem kommunale forvaltninger, som ikke er til barnets bedste. Hvis barnet får en diagnose eller har andre udredte socialfaglige vanskeligheder, placeres sagen i socialforvaltningen, som kan udløse støtteforanstaltninger. Men er barnets sag først placeret i børne- og ungeforvaltningen, er det svært at få adgang til støtte.

Udredningsarbejdet kræver omfattende dokumentation af børnenes fejl og mangler – og det er kontraproduktivt for inklusionen og forældresamarbejdet.

BUPL foreslår

Daginstitutioner, der har børn med fysiske, mentale eller sociale udfordringer, skal sikres de nødvendige pædagogiske ressourcer til at varetage inklusionsopgaven. Derfor skal disse børn i normeringen tælle for to børn, og kommunerne skal sikre ad hoc-sparring fra PPR.

» Pædagogerne oplever, de skal beskrive børnene nærmest som et monster. Ofte vil barnets forældre også modsætte sig sådan en stemping, og pædagogernes arbejde risikerer at strande"

Arbejds miljøforsker Karen Albertsen, TeamArbejdsliv, Børn&Unge nr. 11 2015.



2: Sæt fokus på de anbragte børn – styrk samarbejdet mellem almen- og anbringelsesområdet

Alle børn og unge har brug for at opleve ligeværdige relationer med kammerater, for at opbygge selvtillid og udvikle faglige, sociale og personlige kompetencer. "Anbragte børn har næsten altid behov for særlig støtte i skolen. Nogle behøver en faglig håndsrækning, andre en socialfaglig indsats, og det er meget vigtigt, at skolen leverer det ekstra, der skal til." (programleder Jill Mehlbye, VIVE, Egmontfonden 2017).

De fleste anbragte børn og unge kan med den rette pædagogiske støtte indgå i en almindelig folkeskoleklasse på en måde, hvor de oplever sig som en del af det sociale fællesskab. At høre til er en følelse, som mange anbragte børn søger. For de anbragte børn og unge, der klarer sig godt fagligt og socialt i skolen, bliver skolen et fristed og en arena for succesoplevelser, som styrker selvværdet og lysten til at lære.

7.609 børn og unge i alderen 11-17 år var anbragt uden for hjemmet. (Pr. 31. december 2017. Rambøll, 2018)



40 procent af de anbragte børn har som 16-17-årige ikke taget folkeskolens afgangsprøve, mens det kun gælder seks procent af de ikke-anbragte børn. (KL 2015)

Kun **43** procent af de anbragte børn er som 30-årige i beskæftigelse, mens det gælder 77 procent af de ikke-anbragte børn. (KL 2015)

24 procent af de anbragte drenge har været fængslet mindst én gang, når de er 30 år, mod kun 4 procent af de ikke-anbragte drenge. (KL 2015)



"De unge oplever et stort behov for, at de voksne hjælper til at nedbryde de barrierer, der står i vejen for, at de unge kan indgå i meningsfulde fællesskaber." ("Lyt til os", Egmont Fonden, 2017). Den overordnede opgave for pædagogen er at opbygge et inkluderende læringsmiljø ved at fjerne deltagelsesbarrierer, så barnet og den unge kan deltage på lige fod med de andre. Pædagogen er den kollektive ressource, der skal til for at skabe et inkluderende læringsmiljø.

"Anbragte børn og unge har krav på at møde voksne både i skolen og dér, hvor de bor, som har store forventninger til dem og hjælper dem ind i de sociale og faglige fællesskaber" (direktør Louise Raunkjær, Herning Kommune, Egmont Fonden, 2017). Det kræver, at alle fagprofessionelle omkring barnet koordinerer indsatsen og udveksler viden. Arbejdet med individuelle handleplaner på bostederne er ikke godt nok til at sikre de inkluderende fællesskaber. Ansvar skal også ligge på almenområdet i skolen. Det kræver, at der er en pædagog i skolen, som kan understøtte barnet i at blive aktiv deltager i fællesskabet.

BUPL foreslår

Anbragte børn skal i højere grad være en del af fællesskaberne i skole og fritid. Derfor skal skolepædagogen være barnets gennemgående voksne, som koordinerer mellem anbringelsessted, folkeskole og kommune.

» Anbragte børn og unge har i sammenligning med hjemmeboende børn og unge færre ressourcer til rådighed både i forhold til skolegang, fritid, kammerater og helbred. (...) anbragte børn og unge generelt har flere problemer i forhold til skolegang og uddannelse sammenlignet med hjemmeboende børn og unge (...). Det vil sige, at knap halvdelen af de anbragte børn og unge modtager specialundervisning, går på specialskole eller på en intern skole på anbringelsesstedet.

Vidensportal om udsatte børn og unge, Socialstyrelsen, 2013.

3: Styrk fællesskab og relationer for børn med fysisk funktionsnedsættelse

Børn med fysisk funktionsnedsættelse kan have svært ved at deltage på lige fod med deres jævnaldrende. Når børn når den alder, hvor de bliver bevidste om, at de ikke er som alle andre, og at de andre børn kan noget, de ikke selv kan, bliver de usikre på, hvem de er, og hvor de hører til. Det skal de ikke stå alene med. Derfor er det afgørende, at der er nærværende pædagoger blandt de voksne omkring dem.

21 procent af forældrene oplever, at deres barn står uden for det sociale fællesskab i folkeskoleklassen.

28 procent mener, at deres barn ikke trives i skolen.

35 procent af forældrene peger på, at der er arrangementer i skoletiden, fx ture og udflugter, som barnet ikke deltager i.

Inklusionsundersøgelse, Danske Handicaporganisationer, 2016.

Social inklusion er et oplagt forbedringsområde i den fælles folkeskole, så flere børn og unge med handicap kan trives i skolen og i fritiden. Men det kræver, at der sættes fokus på arbejdet med børnefællesskabet, så alle børn føler sig som en del af det. Derfor bør det undersøges, hvilke ressourcer og rammer der skal til for at skabe de bedste betingelser for denne gruppe børn og unge.

BUPL foreslår

Børn med fysisk funktionsnedsættelse skal blive en større del af de sociale fællesskaber både i skole og i fritid. Derfor skal rammerne og ressourcerne undersøges. Kommunernes planer for social inklusion skal inddrage fritiden, og der skal udvikles videns- og inspirationsmaterialer til alle kommuner.



» En meget vigtig forskel er, om funktionsnedsættelsen er rent fysisk og kun betyder noget for, hvor meget barnet kan bevæge sig og sanse, eller om det drejer sig om en psykisk funktionsnedsættelse, som har betydning for, hvor meget barnet kan forstå, eller for, hvordan barnet opfører sig. Mere end halvdelen af gruppen har koncentrationsproblemer, og næsten lige så mange har psykiske problemer og konflikter med kammeraterne, mens godt en fjerdedel af børnene har konflikter med deres lærere. Ikke blot psykisk, men også fysisk funktionsnedsættelse giver anledning til konflikter med kammerater og lærere.”

Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier, SFI, 2011.

4: Flere unge med fysisk eller psykisk handicap skal have en ungdomsuddannelse

Det er særligt ved overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse eller anden beskæftigelse, at der mangler ordentlige overgangsforløb. Unge med handicap, der begynder på en ungdomsuddannelse, skal have den nødvendige støtte og de nødvendige hjælpemidler. *"Det er uddannelsesstedet, der vurderer og afklarer, hvilken slags støtte den unge har brug for – og som skal sørge for at skaffe den."* (*"Forældre til et barn med fysisk eller psykisk handicap"*, Socialstyrelsen, 2013).

Dermed er der en stor risiko for, at den viden, der er opsamlet omkring de unges handicap, behov og hidtidige uddannelsesforløb, går tabt. I et børne- og ungeperspektiv er det afgørende at skabe tryghed og sammenhæng for den unge og forældrene, og ikke mindst vigtigt at lytte til deres behov og drømme i overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse. *"Det er en problematik, vi ofte hører om i DH. For mig er det vigtigt, at de unge med handicap får reel medbestemmelse over, hvilken uddannelse, de skal gå på."* (Formand Thorkild Olesen, Danske Handicaporganisationer, 2017). Det kan fx være at danne overblik over hvilke uddannelsesmuligheder, der kan kombineres med en evt. funktionsnedsættelse eller hjælp til besøg på uddannelsesstederne.

På uddannelsesstedet kan en af udfordringerne være at danne nye kammeratskaber. En mentorpædagog kan være den gennemgående kontaktperson, som forældrene og den unge kan søge støtte og hjælp hos på den unges præmisser – fx for at skabe kontakt til et nyt klassefælleskab, eller blot besøge uddannelsesstederne.

BUPL foreslår

Unge med funktionsnedsættelse har ret til uddannelse på lige fod med andre unge. Derfor skal der ansættes mentorpædagoger, som skaber tryk og stabil overgang til ungdomsuddannelser, både for den unge og for familien.



Alle børn og unge skal med i fællesskabet

BUPL's udspil om sårbare børn og unge 2019

BUPL foreslår: Sådan kan alle børn sikres en plads i fællesskabet

- 1 Styrk inklusionen i daginstitutioner**

Daginstitutioner, der har børn med fysiske, mentale eller sociale udfordringer, skal sikres de nødvendige pædagogiske ressourcer til at varetage inklusionsopgaven. Derfor skal disse børn i normeringen tælle for to børn, og kommunerne skal sikre ad hoc-sparring fra PPR.
- 2 Sæt fokus på de anbragte børn – styrk samarbejdet mellem almen- og anbringelsesområdet**

Anbragte børn skal i højere grad være en del af fællesskaberne i skole og fritid. Derfor skal skolepædagogen være barnets gennemgående voksne, som koordinerer mellem anbringelsessted, folkeskole og kommune.
- 3 Styrk fællesskab og relationer for børn med fysisk funktionsnedsættelse**

Børn med fysisk funktionsnedsættelse skal blive en større del af de sociale fællesskaber både i skole og i fritid. Derfor skal rammerne og ressourcerne undersøges. Kommunernes planer for social inklusion skal inddrage fritiden, og der skal udvikles videns- og inspirationsmaterialer til alle kommuner.
- 4 Flere unge med funktionsnedsættelse skal have en ungdomsuddannelse**

Unge med funktionsnedsættelse har ret til uddannelse på lige fod med andre unge. Derfor skal der ansættes mentorpædagoger, som skaber tryk og stabil overgang til ungdomsuddannelser, både for den unge og for familien.

Marts 2019

B U P L



Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund
bupl.dk

Illustrationer: Thorbjørn Christoffersen